

Йордан Радичков

Патицата

Ето го благословения килим от троскот!

Той застилаше целия двор и се простираше и навън, на улицата, но там каруците и копитата на конете го бяха изпокъсали. Патицата размахва крила, за да се раздвижи, и примижавайки с едно око, тръгна по килима на троскота. Тя много обичаше тия работи и ѝ беше приятно да пасе меката трева. Улицата никак не я привличаше, защото там дрипите от зеленина бяха повече работа за свинете. А свинете, като ровеха със зурлите си, кихаха от прашната трева. Отдавна не е имало дъждове да изперат улицата, а и улицата пък нямаше никакво намерение да отиде да се изпере в реката. Тя си лежеше между къщите и патицата се чудеше как не я е страх нощем от лисиците. Пък улицата никак не беше я страх от лисиците.

Но то си бе нейна работа.

Докато се разхождаше бавно из двора, патицата оглеждаше кладенеца, курника на кравата, оградата и тиквите, нависели по нея. Те бяха кръгли и жълти. Тогава ѝ се стори, че целият този свят наоколо е покрит с тишина, че тя дори се стича по оградата, уголемява се и ей сега ще почне да се търкаля към нея, за да я смачка. Тази тишина бе кръгла и жълта като тиква.

Патицата клекна от изненада, а от кошарата излезе една крава, изпотъпка килима на тревата и отиде при оградата, за да почеше кожата си. И както си се чешеше и стържеше, тя протегна глава и почна да яде кръглата тишина. Тишината хрущеше под здравите зъби на кравата и кой знае колко щеше да продължи това, ако от къщи не бе излязъл стопанинът и не бе набил животното. „Тикви ще ядеш, а?“ – викаше той.

Кравата побягна, като люлееше тежко хълбоците си. Патицата реши, че никак не е лесно да се бяга с такива големи хълбоци, при това и с четири крака и с една много дълга опашка. Ако не беше езичница, патицата би укорила навярно бога за тази несправедливост, но както вече казахме, тя беше езичница, а пък имаше и основание да мрази кравата.

Стопанинът подкара кравата по улицата, а отнякъде изскочи едно куче и тръгна подир него, като все гледаше цървулите му. Патицата се учуди защо кучето гледа стопанина все в краката и върви подире му, но си спомни, че миналата година стопанинът изхвърли на двора старите си цървули, кучето ги отмъкна пред колибата си и ги изяде. Реши, че кучето и сега върви подир селянина и чака, докато цървулите се протрият, за да ги изяде. Патицата никога не е яла цървули, защото това е много долна работа; или може би не чак толкова долна, но е много жилага.

Докато стоеше на портата и мислеше, патицата видя едно насекомо.

Не бе кой знае какво насекомо, но все пак можеше да свърши малко работа и тя го изяде. Сетне се обърна и тръгна към големия курник на стопанина. Вратата бе отворена и патицата надникна, водена от своето професионално любопитство, за да разбере с какво се занимава сега там човечеството. В дъното стопанката седеше в едно легло, увита в юргани, кихаше с човката си и я бършеше в една кърпа. Това се видя много смешно на патицата. Когато тя кихваше, тутакси изтриваше човката си в тревата, а пък стопаните трябва да носят някакви парцали и с тях да вършат тази работа.

Тя може би щеше да мисли още върху тези неща, но чу, че някъде високо нещо взе да трещи, и изтича навън. Видя една много голяма патица, която хвърчеше в небето, без да размахва крилата си. Бръмчейки, патицата премина бързо, сетне взе да се спуска все по-ниско и по-ниско и патицата реши, че ще слезе в реката.

Тогава се сети, че е време вече да отиде и тя в реката, и тръгна бързо през двора. На улицата някакво прасе тичаше, въртеше се, грухтеше и вдигаше толкова врява, че я заболяха ушите. Не обичаше тези мръсни свине, или по-точно, мразеше ги, защото, когато отиваше в локвата, те се втурваха веднага при нея, блъскаха я и я изтласкваха на сушата, макар че тя им се караше.

По-нататък видя кучето. То лежеше на сянка, турило глава върху краката си, и я гледаше. Няколко мухи се въртяха над главата му. Патицата го попита защо лежи на сянка. Кучето не й отговори нищо, а само изтрака отсечено със зъбите си. Патицата подскочи от уплаха, но това не бе нужно, защото кучето ловеше мухите, които се въртяха над главата му. Патицата реши, че е глупаво с толкова голяма пукотевица да се хване една нищо и никаква муха. Тя му се скара за тези работи, но кучето никак не се развълнува, само махна с опашка, което трябваше да значи: „Гледай си работата!“

Патицата продължи по улицата и стигна една голяма локва. Тя се плъзна по водата, опипа тук и там с човка, защото очакваше да намери нещо, а водена от своето професионално любопитство. Почувствува в локвата, че нещо й тежи. Не можа да улови точната посока на това усещане, то по-скоро бе усещане на подсъзнанието й и когато стигна на другия бряг, изведнъж разбра, че пак й е станало леко. То бе някаква особена лекота на духа и патицата се обърна, за види още веднъж локвата. И там, в средата, тя видя нещо бяло да се полюлява.

Беше яйце.

Тя бе снесла това яйце заета с други неща и мислейки за други

неща, а сега то стоеше самотно във водата, в тази мръсна вода, която бе пълна със зараза и миришеше на прасе от туй, че свинете се къпеха в нея.

Помисли си, че яйцето ще се зарази и вероятно ще създаде грижи на правителството, а могат да станат и по-сложни неща от тази зараза.

(По-сложни неща не станаха, но туй яйце, снесено в локвата, създаде действително работа на правителството и то трябваше да издаде едно постановление, с което да забрани употребата на пачи яйца в заведенията за обществено хранене.)

Патицата не държеше на своето яйце, нито вдигаше шум, че го е снесла. Всеки на нейно място би направил същото, така че тази проява не може да се смята за изключителна – едно най-обикновено яйце, кръгло.

Привлякоха я викове на някакви хора. Те се търкаляха в мръсните дрипи на троската, бяха вдигнали прах, а други около тях нещо викаха и махаха, докато ги изправиха на крака. Единият почна да тича и избяга, а онзи, който остана, държеше човката си и от нея струеше нещо червено.

– Той те преби, бе! – викаха му селяните.

– Не е, не е! – говореше онзи гъгниво и стискаше човката си.

– Как да не е, като те преби!

– На мен, понеже носът ми... – говореше онзи.

– Абе как понеже, като те преби! – не го оставяха другите селяни. –

Я иди и ти да му го върнеш!

– Ще му го върна аз! – не се предаваше онзи.

– Ще му го върнеш я, виж как те преби!

– Той, носът ми, понеже си е такъв – бърбеше битият. – Но аз ще му го върна! Тъпкано хем!

– Тъпкано, тъпкано! – съгласиха се онези.

Патицата избиколи, защото се боеше да не я стъпчат, и си мислеше защо ли се бият стопаните, след като патиците в ятото никога не се бият. И кравите си бият стопаните, и прасетата бият, че и кучетата. Тя си спомни как миналия месец стопанката наби кучето в двора, защото, докато тя переше в коритото и правеше много хубава пяна, то отиде и й измъкна онуй, с което си правеше пяната, и започна да го яде. Стопанката дотича с машата и го наби в двора толкова силно, че то до вечерта все се протягаше и гледаше накриво и кисело.

Патицата си спомни, че много пъти е била при стопанката, когато тя пере в коритото, и са си бърбтели помежду си, защото стопанката каже едно, а пък патицата й отвърне или обратно – патицата каже нещо, а

стопанката ѝ отвърне, но тя никога не е вземала туй, с което жената си правеше пяната. И може би затова никога не са я били и с машата. Само пред мисълта, че могат да я бият, тя настръхна.

Ужасна работа!

Спомни си колко много я болеше, когато веднъж кравата настъпи плавника ѝ и тя трябваше цяла нощ да охка и остави друго, ами не можа да спи, че и на другите не даде да спят. Те се изпокараха заради нея и добре, че патокът имаше силен глас, та нейде ги усмири, а на нея ѝ каза друг път да не си пъха плавника, където не ѝ е работа. Пък тя хич и не го бе пъхала (плавника), а както си стоеше, и онази с копитата я настъпи. Стопанинът много хубаво я натупа днес онази, косматата, с широките хълбоци, която знае само да настъпя, а е толкова грозна, че няма къде повече, пък и опашка има, че и устата ѝ смешна, че и зъби има в устата си. Само гдето едно мляко дава, ама и него стопанинът с голямо стискане ѝ го взема от вимето. Сигурно затова той така казва: „Заболяха ме ръцете от стискане!“

Патицата се развесели, спомняйки си как стопанинът наби кравата. Смешно! Смешно! Тя вървеше и си пакаше и беше много доволна, че не е нито крава, нито куче, нито прасе (пази боже!). Почувствува отново лекота на духа и почна да помахва с крила, сякаш се готвеше да хвъркне.

Но не хвъркна, а продължи да слиза по улицата и както си пакаше, долови друго пакане. То идваше отдалече, приглушено и мамещо, и патицата, накланяйки глава, ускори крачките. Вървеше и усещаше, че зад нея се изправя все по-плътна стена, която може да я смачка, ако се върне назад. Тя по-скоро почувствува, отколкото да разбере, че целият онзи свят на кучетата, на прасетата, на кравите, на хората и коритата с пране за нея е било пустотата и че движейки се в него, тя е носела върху перушината си бремето на своята самотност.

Стана ѝ веднага тъжно. Патицата не можеше да си обясни тази смяна на чувствата, защото то бе извън нейната интелигентност, но се радваше, че пустинята остава назад, там, където кучето с тряска на челюстите си хваща нищожни мухи, а пред нея все по-силно и по-силно се носи пакането на стадото. Ей сега ще го зърне пред себе си!

И наистина тя видя върху реката патиците. Първо позна своите, позна ги по пръстените на опашките, сетне видя едни сиви, после други, пъстри и лъскави – всичко това се гмуркаше, шумеше, вдигаше приятна връява и патицата заплува върху водовъртежите на тази връява и не усети кога гърдите ѝ допържа до водата, кога потърси мимоходом да намаже

перата си с мас, кога усети до себе си перата на другите и видя жълтите им човки, ту гмуркащи се във водата, ту издигащи се нагоре, да сплескват въздуха.

Едва по-късно, уморена и разнежена, тя се отпусна върху меките вълни; те я люлееха плавно, повдигаха я или я спускаха надолу, но толкова леко и толкова приятно, че ако затвореше очи, можеше да почне да сънува. Но патицата не затваряше очи, а гледаше край себе си врявата, движението на перата, пръските вода, слушаше кънтящото пакане, задръстило цялото пространство над реката (дори и самата река), и усещаше дълбоко в себе си колко хубаво нещо е патицата. Това усещане не бе от лекомислие, а от дълбока вътрешна убеденост и от гледката на други-те патици, които я изтръгваха от пустотията.

И ѝ мина през ума, че част от пустотията още лежи там, в сянката на улицата, и трака челюстите си, прозявайки се. Но това бе само за миг.

Спомни си отново и за стопанина: вряваше, че един ден той непременно ще каже: „Хубаво нещо е патицата!“ Тази вяра някои наричаха тъга, други наричаха тази тъга надежда.

(Във всеки случай селянинът щеше да каже един ден това – хубаво нещо е патицата, – когато я видеше сочна и мека в паницата. Никой не знаеше кога ще дойде този ден; пък и то не беше толкова важно, защото и този ден ще бъде ден като другите.)

Движейки плавниците си, патицата заплува между бреговете, обрасли с високо и тлъсто лютиче – толкова вкусна храна за патици. В един миг само се мярна в съзнанието ѝ човечеството отвъд тлъстите брегове: то седеше там, хремаво в своя голям курник, увито в юргани, и се грижеше за хремавата си човка.

КРАЙ

© 1965 Йордан Радичков

Разпознаване и редакция: Mandog, 2008

Публикация

Йордан Радичков. Свирепо настроение
Разкази. Второ издание

Редактор: Марта Владова
Художник: Петър Добрев
Технически редактор: Ронка Кръстанова
Коректор: Станка Митрополитска

Издателски № 8716. Печатни коли 6,50. Формат 84/108/32
ISBN 954-445-022-x

Издателство „Христо Ботев“, София
Предпечатна подготовка: МИС – ИПК „Родина“
Печат: ДФ Полиграфически комбинат, София

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/8222>]